

Smaastykker.

VI.

Et Par oplysende Bemærkninger.

Ved Adjunkt A. Heise.

1.

Til Ny kirkehist. Saml. V, 754.

I Anledning af dette Sted har Dr. L. Helveg i et Brev til Forfatteren ytret følgende:

»Ved at læse Deres Bemærkninger om »Samtalen mellem Per Smed og Adser Bonde«, som interesserede mig meget, faldt mig en Bemærkning paa, som jeg tillader mig at henstille til Deres Overveielse. Det angaar Ordene:

Jeg ser, I ere en mægtig Knøs,

Saa kærer fast hen den hvide Her Jøss,

hvortil Hr. Jens svarer:

Skulde jeg Sandingen sige, som jeg veed,

Det havde over tolv Aar vel skeet.

Dem har jeg altid forstaaet saaledes, at »den hvide Her Jøss« er ingen anden end Vorherre Jesus, da Meningen er: det er ikke mig Du skal drage til Ansvar, thi jeg siger kun hvad Vorherre har sagt, men er Du stærk nok til det, da skal Du anklage ham. Meningen af Hr. Jens's Svar er da det, at det skulde helst været skeet strax, dengang Luther begyndte sit Røre, og dertil sigtes der med »de tolv Aar«. Jeg kan ikke give bestemte Grunde for det, men saaledes har jeg altid forstaaet det; »hviden Christ« er jo et bekjendt Udtryk fra Kjæmpeviserne, og det bliver her til »hvide Her

Jøss« efter det endnu almindelige folkelige Talesprog »Jøsses Kors« o. desl. Jeg tillader mig som sagt at henstille det til Deres nærmere Overveielse, da De dog paa en Maade mener, at maatte lægge Vægt paa disse Ord med Hensyn til Tidsbestemmelsen for Digtet. Forsaaavdt mener jeg ogsaa, det kan bruges, som det angiver noget over 12 Aar som Tiden siden Luther begyndte, hvad ogsaa leder hen til den af Dem angivne Tid«.

Hertil skal Forf. blot bemærke følgende: At Udtrykket »den hvide Her Jøss« kunde betyde »den hvide Krist«, er ogsaa faldet mig ind, men jeg opgav denne Fortolkning, fordi jeg stirrede mig blind paa de »tolv Aar«. Dr. Helvegs Forklaring af Peder Smeds Ord er imidlertid saa tiltalende, at jeg med Glæde skal gaa ind paa den; derimod kan jeg ikke løsrive mig fra den Tanke, at der i Herr Jenses Ord om de tolv Aar sigtes til en bestemt Klage for Biskoppen over Peder Smed; thi Meningen af Præstens Svar kan dog ikke godt være: »Jeg burde for over tolv Aar siden have kjæret den hvide Krist«, men: »Jeg burde for over tolv Aar siden have kjæret dig for Bispen«, eller: »Jeg har allerede for tolv Aar siden anklaget Dig for Bispen«. Men hvorledes disse Ord nu end skulle fortolkes, er det jo, som Dr. Helveg ogsaa bemærker, heldigt, at Affattelsestiden alligevel bliver at sætte omtrent til Aaret 1529 eller 30, hvortil ogsaa andre Grunde henvise.

2.

Til Ny kirkehist. Saml. VI, 188.

Til den stridbare Hr. Vincens Rønnebechs Levned, før han den 13de Juli 1713 blev beskikket til Præst i Aars og Havbro, haves følgende Ordinations-Vidnesbyrd angaaende hans Beskikkelse til Pestpræst 1711:

Christen Worm, S. S. Theologiæ Profess. Publ., samt Facultatis Theologiæ Decanus ved det kgl. Kjøbenhavns Universitet, item Biscop over Sjællands Stift, kiendis og hermed vitterlig gjør, at eftersom nærværende hæderlige og vellærde Mand Hr.

Vincentz Rønnebech er efter hans Kgl. Majestæts allernaadigste skriftlig befaling til mig af 25 May A° 1711 kaldet og beskikket til som Prest paa Cronborg Amt at betiene de folch i deris Saligheds Sag, som med smitsom Sygdom enten er eller vorder hiemsøgte: Da efter at hand haver fremviist for mig sine hæderlige Testimonia, som hand fra det Kgl. Kiøbenhavns Universitet om sin Lærdom og lefnit bekommed haver, og er derpaa af mig flittig examineret og overhørt udi det, som hans Hellige Embede efter Guds Ord og den Christne Kirchis reene Lærdom vedkommer, og derudi befunden saaledis at være grundet, saa at ieg vil formode, hand samme sit Kald næst Guds Aands Hielp og bistand Christeligen og vel skall kunde forestaae og betienne: Saa haver jeg Hannem og nu paa mit Embedis Vegne i Dag, som er den 27 May udj indeværende Aar 1711, til det hellige Prædike Embede udj dend Hellig Trefoldigheds Nafn ordineret, indviet og hermed stadfested til at være Prædikant og Siæle Sørger paa bem^{te} Cronborg Amt til at betienne de folch i deris Saligheds Sag, som med smitsom Sygdom enten ere eller vorder hiemsøgt, og til et Vidnisbyrd derover hannem dette mit bref meddeeler med saadan Condition og vilkaar, at hand efter sin for mig paa mit Embeds Vegne giordte Eed og løfte samme sit Kald troligen og vel (hvor og naar det paa eskis hos saadaune af smitsom Sygdom angrebne folch) skal forestaae og betienne: Prædike rætsindeligen for slige svage Guds Børn dend reene og rætte Evangelii Lærdom, rætteligen uddeele de højværdige Sacramenter efter Christi egen indstiftelsis ord, Christeligen holde vedlige Kirke-Disciplin og Tugt, saa vit mest muelig er, og derhos bepryde saadan sit Embede med et helligt og skicheligt lefnet, saa at ingen skal have billig aarsage til sig over hannem at besværge eller i nogen Maade forargelse at tage; for alting, at hand uden forømmelse med Saligheds Midler tiidelig og iidelig betienner de Syge paa bem^{te} Cronborg Amt, saa at ingen af dennem (saa vit hannem af yderste Kræfter mueligt er at overkomme) skal lide nogen Mangel paa dend tilbørlige Siælerygte. Beder derfor saa vel de høy og velforordnede Hr. Committerede ved samme Sygdoms Commission, som og enhver vedkommende, samt og begge Prousterne for bem^{te} Cronborg Amt, nemlig de Velærværdige Hæderlige og Højlærde Mænd, Mag.

Lauridtz Aagaard, Sognepræst til St. Olai Menighed i Helsingør og Proust over Lyng Herred Cronborg, og Mag. Niels Spydstrup, Sognepræst til Helsingør og Waldbye Menigheder og Proust udj Holboe Herred, at de samtlig efter Højbm^{te} Hans Kongl. Maj^{ts} allernaadigste befaling andtager sig denne Guds ords Tjenere, vejviser hannem til de Steder, hvor hans hellige Embede fornøden gjøres, og i øfrigt kraftigt hanthæver og forsvarer hannem i samme hans hellige Kald og Tienniste, paa det at alting maae skee til Guds allerhelligste Nafns lov, priis og ære, og deris Samtliges Nytte og ævige Salighed, hvortil jeg vil ynske Naade, Lyche og Velsignelsze af Gud Fader og Sønnen Jesum Christum formedelst den Hellig Aand.

Hafniæ d. 27 May A^o 1711.

Christen Worm.

Afskrift i Viborg Stiftsarkivs Kaldsprotokol.
